

भारनियमन का करावे लागते

राज्याच्या विजेच्या मागणीमध्ये सातत्याने वाढ होत आहे. परंतु त्या प्रमाणात राज्याच्या वीज निर्मिती क्षमतेत वाढ झालेली नाही. त्यामुळे विजेची उपलब्धता व विजेची मागणी यामध्ये तफावत निर्माण झालेली असून तफावत भरून काढण्यासाठी भारनियमन करणे अपरिहार्य झाले आहे.

मागणीतील वाढ :

मागील पाच वर्षातील कमाल मागणी वेळेस मागणी, उपलब्धता व तुटवडा याचा तपशील साधारणपणे खालीलप्रमाणे आहे.

	२००३-०४	२००४-०५	२००५-०६	२००६-०७	२००७-०८
मागणी	११३५७	१२७४९	१४०६१	१४८२५	१५६८९
उपलब्धता	९३१५	९७०४	९८५६	१०२९८	१०४१२
तुटवडा	२०४२	३०४५	४२०५	४५२७	५२७७

वरील मागणी-पुरवठा तक्त्यावरून असे निदर्शनास येते की, दरवर्षी सुमारे एक हजार मे.वॅ. एवढी मागणीत वाढ होत असून उपलब्धतेत त्या प्रमाणात वाढ झालेली नाही.

मागणी आणि पुरवठा यांतील सध्याच्या तफावतीच्या मुख्य कारणांखेरीज भार नियमनाची परिस्थितीजन्य कारणे थोडक्यात खालीलप्रमाणे आहेत.

- शेतीच्या हंगामात मागणीतील नियतकालिक वाढ.
- नियोजित देखभालीसाठी व नुतनीकरण व आधुनिकीकरण आणि कार्यकाल वृद्धी करिता संच बंद ठेवावे लागणे.
- तातडीच्या देखभालीसाठी संच बंद ठेवावे लागणे.
- पाणी वापरावरील निर्बंध (कोयना येथील जलविद्युत निर्मितीसाठी पाणी वापर ६७.५ टीएमसी असा मर्यादित).
- उरण वायुविद्युत केंद्रास वायुपुरवठ्याची मर्यादित उपलब्धता.

कोणताही भार नियमन कार्यक्रम स्वाभाविकपणे गतीशिल असतो आणि असे असल्यामुळे विद्युत व्यवस्थेच्या स्थितीनुसार भार नियमन कार्यक्रमात बदल करावे लागतात.

विद्युत व्यवस्थेचे स्थैर्य महत्वाचे असल्यामुळे गरज असेल तेव्हाच अति उच्च दाब तारमार्ग खुले करून (ई.एच.व्ही.ओपनिंग) अधिक भार नियमनाचा अवलंब करावा लागतो. ई.एच.व्ही. ओपनिंग कार्यक्रमही काटेकोरपणे निश्चित केलेला असून तो आणीबाणीच्या परिस्थितीत अंमलात आणण्यात येतो. ह्या आणीबाणीच्या परिस्थितीतील भार नियमनाची (म्हणजे, ई.एच.व्ही.ओपनिंगची) प्रमुख कारणे पुढीलप्रमाणे आहेत.

- विजेची मागणी व उपलब्धता यामधील अचानक वाढलेली तफावत,
- प्रादेशिक जाळयामधील (ग्रीडमधील) कमी वारंवारता,
- प्रदेशातील / राज्यातील कमी वीजनिर्मिती,
- म.रा.वि.निर्मिती कंपनीची कमी विजनिर्मिती,
- महत्वाचे पारेषण तारमार्ग / संच यांचे ट्रिपिंग,
- पारेषण मार्गाचे निर्बंध,

राज्यातील सर्व ग्राहकांना उत्तम प्रतीचा वीजपुरवठा करण्याचा महावितरण कंपनीचा प्रयत्न आहे. त्यासाठी विविध अल्प मुदतीचे व दिर्घ मुदतीचे प्रकल्प कंपनीने हाती घेतलेले आहेत.

मागणी व्यवस्थापन योजना -

- १) सिंगल फेजिंग योजना.
ग्रामीण विभागातील जनतेस घरगुती वापराकरिता वीज उपलब्ध करण्याच्या दृष्टीने ही योजना अमलात आणण्यात येत आहे.
- २) गावठाणासाठी स्वतंत्र वाहिन्या.
या योजनेअंतर्गत कृषी पंपाकरिता व गावठाणकरिता वेगळ्या वाहिन्या टाकण्यात येत असून त्याद्वारे गावठाणातील भार नियमन बारा तासावरून साडे सहा तासापर्यंत कमी करणे शक्य झाले आहे.

मागणी व्यवस्थापन योजनेची सद्य स्थिती -

महाराष्ट्रातील एकूण गांवे	- ४१०९५
कृषी प्रवण गांवे	- ३१२००

योजना	गांवे (उद्दिष्ट)	लाभार्थी गांवे (एप्रिल २००८ पर्यंत)	भारव्यवस्थापन (मं.वॉ.)	अभिप्राय
सिंगल फेजिंग-१	८०८५	८०८५	११५३	जुलै २००६ मध्ये पूर्ण झाली आहे.
सिंगल फेजिंग-२	३९२६	३८६५	५८२	जून २००८ मध्ये पूर्ण होणे अपेक्षित आहे.
गावठाणासाठी स्वतंत्र फिडर-१	७३२७	३१४३	१००७	डिसेंबर २००८ मध्ये पूर्ण होणे अपेक्षित आहे.
गावठाणासाठी स्वतंत्र फिडर-२	८७१४ गावे २०२० वाडी	टर्नकी पध्दतीने कंत्राट दिलेले आहे.	-	जानेवारी २००९ मध्ये पूर्ण होणे अपेक्षित आहे.
एकूण	२८०५२ गांवे २०२० वाड्या	१५०९३	२७४२	

भविष्यकालीन क्षमता वाढ -

महाजनको प्रकल्प, केंद्रीय प्रकल्प आणि खाजगी प्रकल्पाद्वारे भविष्यकालीन क्षमता वाढ खालीलप्रमाणे आहे.

वर्ष	महाजनको प्रकल्प	केंद्रीय प्रकल्प	खाजगी प्रकल्प	एकूण
२००७-०८	५००	८१९	-	१३१९
२००८-०९	२५०	१४२१	२५०	१९२१
२००९-१०	५००	२०३	२०१०	२७१३
२०१०-११	१५००	१०१	२१०	२५११
२०११-१२	२९४०	७११	१५८४	५२००
एकूण	५६९०	३२५५	४७५४	१३६९९

महावितरणद्वारे अमलात आणण्यात येत असलेल्या विविध उपाययोजना व विविध प्रकल्पाद्वारे होणारी क्षमता वाढ यामुळे २०१० पासून वीज परिस्थितीत सुधारणा अपेक्षित असून २०१२ पर्यंत वीज परिस्थितीत लक्षणीय सुधारणा अपेक्षित आहे. गावठाणासाठी स्वतंत्र फिडर योजना २००९ मध्ये पूर्ण होणे अपेक्षित असून त्यामुळे गावठाणातील भार नियमन बारा तासावरून साडे सहा तासापर्यंत कमी होईल.